

Petri Luosto

ChatGPT ja historian ylioppilaskirjoitukset vuodesta 2020 vuoteen 2022

ChatGPT ja historian ylioppilaskirjoitukset vuodesta 2020 vuoteen 2022

Copyright 2025 Petri Luosto

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9706-8

Petri Luoston tähän mennessä kääntämät kirjat kronologisessa järjestyksessä.
Koko listassa kädessäsi oleva teos on boldattu:

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 1 / 4; Eunukkeja
ja Kapinallisia

Federalistikirjoitukset

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 2 / 4; Punaiset
Kalliot

Julius Caesarin sodat

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 3 / 4; Kolme
Kuningaskuntaa

Thukydidesin Peloponnesolaissota

Luo Guanzhongin Kertomus Kolmesta Kuningaskunnasta Osa 4/4; Valtakunnan
Yhdistäjät

Kautilyan Arthashastra, Legendaarinen Intialainen Opas Valtion Asioiden
Hoitamiseen

Niccolo Machiavellin valtiollisia mietelmiä

Snorri Sturlusonin Heimskringla; Saagoja Norjan kuninkaista

Thomas Painen Kootut Teokset

Presidentti Grantin muistelmat, Osa I

Presidentti Grantin muistelmat, Osa II.

Sun Zin Sotataito ja Lionel Gilesin Kommentaari Siihen Merivoimien
vaikutuksesta historian 1660–1783; Tekijänä A. T. Mahan, D.C.L., LL.D.

3 Kolme kuukautta Etelävaltioissa huhtikuusta kesäkuuhun 1863

Petri Luoston itse tekemät teokset:

Tekoäly vieraannuttamisen vastavoimana

Tekoäly historiassa ja nykyisyydessä tapahtuneen laadullisen analyysin työkaluna

ChatGPT ja historian ylioppilaskirjoitukset vuodesta 2020 vuoteen 2022

Sisällysluettelo

Johdanto	s. 5
I Luku; Kysymyksiä tekoälystä	s. 7
II Luku; Kevään 2020 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 13
III Luku; Syksyn 2020 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 69
IV Luku; Kevään 2021 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 134
V Luku; Syksyn 2021 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 204
VI Luku; Kevään 2022 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 276
VII Luku; Syksyn 2022 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset	s. 364
VIII Luku; Neuvoja historian ylioppilaskirjoituksiin	s. 443

Johdanto

Tämän kirjan aiheena on käyttää tekoälyä, tässä tapauksessa ChatGPT:tä vastaamaan historian ylioppilaskirjoitusten kysymyksiin vuodesta 2020 vuoden 2025 kevääseen. Tekoälysovellukset ovat kokeneet ihmisten avustajina vallankumouksen 2020-luvun ensimmäisen puoliskon aikana ja niiden kykyihin auttaa ihmisiä, niiden vahvuuksiin, niiden heikkouksiin, niiden tuomiin mahdollisuuksiin ja ughiin tulee kiinnittää huomiota.

Tämä aihe tuli mieleeni, kun luin Iltasanomien verkkosivuilta artikkelin ”Tekoäly sai lakin” 29.03.2025. Kyseisen artikkelin tiivistelmällä sanotaan mm. seuraavaa: ”Tekoäly ChatGPT suoritti neljän oppiaineen ylioppilaskokeet, jotka lukio-opettajat arvioivat. Äidinkielessä tekoäly sai arvosanan C, pitkässä matematiikassa E:n tai L:n ja historiassa M:n. Englannissa tekoäly pärjäsi hyvin, mutta kokonaista arvosanaa ei voitu antaa puuttuvien osioiden takia.”

Ensimmäiseksi kuitenkin lainaamme OpenAI:n, joka omistaa ChatGPT:n Euroopan käyttäjäsovimusta koskien sisällön omistajuutta: ” **Sisällön omistajuus.** Sinun ja OpenAI:n kesken ja soveltuvan lain sallimassa määrin sinä (a) säilytät omistajuutesi Syötteeseen ja (b) omistat Tuotoksen. Määritämme täten sinulle kaikki oikeutemme ja etumme Tuotokseen, jos sellaisia on.” On syytä huomata, että OpenAI:lle jää käyttöoikeus syötteeseen, jotta se pystyy sillä kouluttamaan ChatGPT:tä paremmaksi. Tämän vuoksi minkään tekoälyohjelman syötteeseen ei saa laittaa luottamuksellista tietoa tai tietoa, joka paljastaa yksityisten ihmisten tunnistetietoja.

Historian ylioppilaskirjoitusten kysymykset ovat saatavissa YLE:n Abitreenien sivuilta. Tämän perusteella niitä voidaan pitää yleisenä tietona, josta voidaan esittää tekoälylle kysymyksiä. Tulen ensiksi esittämään ChatGPT:lle historian ylioppilaskokeen kysymyksen ja annan sen vastata siihen kysymys kysymykseltä. Tämän jälkeen, jos on syytä, niin tulen esittämään kyseisestä aiheesta lisäkysymyksiä.

Puhuttaessa ylioppilaskirjoitusten mahdollisista tekijäoikeuksista, niin lainaan tähän Tekijänoikeusneuvoston lausunnon 2020:4 olevaa kohtaa 39:

”39. Tekijänoikeusneuvoston harkinnan mukaan ylioppilastutkintokokeita on pidettävä edellä mainitun asetuksen ja lakimääräisen tehtävän perusteella

tiettyä tehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetun viranomaisen kirjallisena lausumana tekijänoikeuslain 9 §:n tarkoittamalla tavalla.

Ylioppilastutkintokoe kysymyksiin ei siten 9 §:n 1 momentin mukaisesti ole tekijänoikeutta. Samaisen pykälän 2 momentin mukaisesti 1 momentti ei koske itsenäisiä teoksia tai niiden teossuojaa saavia osia, jotka sisältävät kokeisiin.”

Joku voi luonnollisesti kysyä mitä hyötyä tästä kirjasta on? Vastaan tähän, että esimerkiksi ylioppilaskokeiden ja vastaavien kansainvälisten kokeiden avulla voidaan testata tekoälyn kyvykkyyttä vastata hieman hankalampiin kysymyksiin. Toiseksi kirja tarjoaa myös esimerkit historian ylioppilaskysymyksistä 2020-luvun ensimmäiseltä puoliskolta. Ennen tätä kuitenkin muutamalla kysymyksellä perehdymme siihen, mikä tekoälysovellus, kuten ChatGPT on sen itsensä antaman määritelmän mukaan ja miksi tekoälyn vallankumous tapahtui 2020-luvun alkupuoliskolla.

Tämä teos on tarkoitettu niille abiturienteille, joiden tavoitteena on saada historian ylioppilaskirjoituksista niin korkea arvosana kuin on mahdollista.

I Luku; Kysymyksiä tekoälystä

Sinä sanoit: Mikä tarkalleen ottaen on tekoäly? Miten lyhyesti määrittelisit mikä on ChatGPT?

ChatGPT sanoi: Tekoäly (AI) on tieteenala ja teknologia, joka pyrkii luomaan järjestelmiä tai koneita, jotka kykenevät suorittamaan tehtäviä, jotka normaalisti vaatisivat inhimillistä älykkyyttä — kuten päättely, oppiminen, ongelmanratkaisu, kielen ymmärtäminen ja hahmontunnistus.

ChatGPT on tekoälyyn perustuva kielimalli, joka on kehitetty OpenAI:ssa. Se osaa ymmärtää ja tuottaa luonnollista kieltä (kuten suomea tai englantia), vastata kysymyksiin, keskustella eri aiheista ja tuottaa tekstiä erilaisiin tarkoituksiin. Lyhyesti:

ChatGPT on tekoälypohjainen keskustelurobotti, joka ymmärtää ja tuottaa luonnollista kieltä.

Haluatko, että vertaan ChatGPT:tä johonkin muuhun tekoälyn muotoon, kuten kuvantunnistukseen tai itseohjautuviin autoihin?

Sinä sanoit: Miten tekoälyohjelmat, kuten ChatGPT eroavat perinteisistä hakukoneista, kuten Googlestä?

ChatGPT sanoi: Hyvä kysymys! Tässä tiivistetysti pääero:

- **Hakukoneet** (esim. Google) etsivät tietoa internetistä. Kun annat kyselyn, hakukone tarjoaa listan olemassa olevista verkkosivuista, joista **sinun** pitää itse lukea ja koota vastauksesi. Hakukone toimii siis **hakemalla** tietoa ulkopuolisista lähteistä.
- **Tekoälyohjelmat** kuten **ChatGPT** eivät hae suoraan internetistä reaaliaikaisesti, vaan **muodostavat vastauksen itse** niiden aiemmin oppiman tiedon perusteella. ChatGPT on koulutettu valtavalla määrällä tekstiä (kirjoja, artikkeleita, verkkokeskusteluja yms.), ja se **generoi** oman vastauksensa sen pohjalta, mitä se on sisäistänyt, **ilman että se etsii ulkopuolisia sivuja** kyselyn hetkellä.

Ero käytännössä:

- Google kertoo esimerkiksi: "Tässä on viisi verkkosivua, jotka saattavat sisältää vastauksen kysymykseesi."
- ChatGPT vastaa suoraan: "Tässä on vastaukseni kysymykseesi, perustuen siihen, mitä olen oppinut."

Haluatko myös, että teen tästä yksinkertaisen taulukon tai pienen esimerkin käytännön tilanteesta?

Sinä sanoit: Eikö myös tekoälyohjelman, kuten ChatGPT:n pitäisi kertoa käyttäjälle, mitä lähteitä se käyttää vastauksissaan oman uskottavuutensa nimissä?

ChatGPT sanoi: Tuo on erittäin hyvä ja tärkeä huomio — ja monet asiantuntijat ovat samaa mieltä kanssasi.

Perusidea on tämä:

- **ChatGPT:n kaltaiset tekoälymallit eivät "muista" yksittäisiä lähteitä** koulutuksestaan, vaan niiden vastaukset perustuvat laajasti tilastollisiin malleihin siitä, miten kieltä käytetään. Se siis ei "muista", että tietty fakta olisi peräisin esimerkiksi jostain tietystä kirjasta tai verkkosivulta.
- Tämän vuoksi ChatGPT ei voi suoraan antaa tarkkaa lähdettä, **ellei sitä ole erikseen opetettu toimimaan niin** (esimerkiksi tietyissä versioissa, joissa on käytössä hakuominaisuuksia tai tieteelliseen käyttöön suunnattuja malleja, lähteet voidaan antaa).

Mutta periaatteellisella tasolla olet oikeassa:

- Jos tekoäly esittää väitteitä, olisi ideaalia (ja reilua) kertoa, mistä tieto on saatu, jotta käyttäjä voisi itse arvioida lähteiden luotettavuutta.
- Tämä on tärkeää **uskottavuuden, läpinäkyvyyden ja kriittisen ajattelun** takia.

Nykyään esimerkiksi:

- Joissakin erityisissä tekoälypalveluissa (kuten tutkimusavustajissa) kehitetään versioita, jotka **antavat lähdeviitteitä** automaattisesti.
- Tavallinen ChatGPT ilman verkkohakua (kuten tämä) ei voi suoraan antaa lähdeluetteloa ilman, että se arvaa tai yrittää rakentaa sellaista koulutustekstinsä pohjalta.

Yhteenvetona:

Tekoälyn olisi hyvä kertoa lähteet silloin, kun mahdollista, mutta nykyisessä muodossaan ChatGPT ei voi suoraan nimetä yksittäisiä koulutuslähteitä.

Haluatko, että annan esimerkin siitä, miten uusiin tekoälymalleihin voidaan rakentaa lähdeviitteiden antaminen automaattisesti? Se on aika kiinnostava aihe!

Sinä sanoit: Miksi tekoälyn vallankumous tapahtui 2020-luvun ensimmäisen puoliskon aikana?

ChatGPT sanoit: Tekoälyn vallankumous tapahtui 2020-luvun ensimmäisen puoliskon aikana usean teknologisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen risteyskohdassa. Tässä keskeisimmät syyt tiiviisti:

1. Laskentatehon kasvu

- Grafiikkasuorittimien (GPU) ja erityisesti **tekoälyn optimoitujen sirujen** (kuten NVIDIA:n ja Googlen TPU-piirien) kehittyminen mahdollisti massiivisten mallien kouluttamisen nopeasti.
- Pilvipalveluiden avulla nämä resurssit saatiin laajemmin käyttöön.

2. Massiivinen määrä dataa

- Internetin, sosiaalisen median, keskustelupalstojen ja verkkodokumenttien valtava tekstimäärä tarjosi **riittävästi koulutusmateriaalia** suurille kielimalleille.
 - Myös avoimet tietokannat, kuten Wikipedia ja Common Crawl, olivat tärkeitä.
-

3. Uudet mallityypit — erityisesti transformer-arkkitehtuuri

- Vuoden 2017 "*Attention is All You Need*" -julkaisu esitteli **transformer-arkkitehtuurin**, joka syrjäytti aiemmat neuroverkot kielimalleissa.
 - Tämä johti suuriin kielimalleihin kuten **GPT-3 (2020)** ja sen jälkeen **ChatGPT ja GPT-4**, jotka muuttivat yleisön käsityksen tekoälystä.
-

4. Teknologijättien panostukset

- OpenAI:n, Googlen, Microsoftin ja muiden suuryritysten miljardiluokan investoinnit mahdollistivat **nopean kehityksen ja käyttöönoton**.
 - Microsoft integroi ChatGPT:n nopeasti omaan hakukoneeseensa ja Office-tuotteisiin, mikä toi teknologian kaikkien ulottuville.
-

5. Yhteiskunnallinen vaikutus ja käyttökelpoisuus

- ChatGPT:n kaltainen kielimalli teki tekoälystä **välittömästi käyttökelpoisen tavallisille ihmisille** kirjoittamisen, koodauksen, oppimisen ja kysymysten ratkaisemisen apuna.
 - Se ei ollut enää vain laboratorioden kokeilu, vaan **käytännöllinen työkalu** miljoonille.
-

Yhteenveto:

Tekoälyvallankumous 2020-luvun alussa syntyi, kun laskentateho, koulutusdata, uudet algoritmit ja kaupalliset panostukset kohtasivat — ja tekoäly tuli arkipäivään tehokkaana, hyödyllisenä työkaluna.

Haluatko, että vertaan tätä kehitystä johonkin aiempaan teknologiseen murrokseen, kuten internetin tai sähköön käyttöönottoon?

Sinä sanoit: Selittäisitkö lyhyesti mitä tarkoittavat harjoittelutieto, tekoälymalli ja tekoälyn käyttäjän taidot tekoälyn käyttämisessä ja miksi ne ovat tärkeitä asioita suhteessa tekoälyn?

ChatGPT sanoi:

Tässä lyhyet ja ytimekkäät selitykset sekä niiden merkitys:

1. Harjoittelutieto (training data)

Tarkoittaa sitä **tietomassaa**, jota tekoälylle syötetään sen oppimisvaiheessa. Esimerkiksi tekstejä, kuvia, videoita tai keskusteluhistorioita.

Miksi se on tärkeää?

→ Se **määrittää, mitä tekoäly osaa** ja millaisia vastauksia se voi antaa. Jos harjoittelutieto on laadukasta ja monipuolista, tekoäly osaa vastata paremmin. Jos data on puolueellista tai väärää, myös tekoälyn vastaukset voivat olla virheellisiä.

2. Tekoälymalli (AI model)

On se **ohjelma tai järjestelmä**, joka on koulutettu harjoittelutiedolla ja joka tuottaa vastauksia, tekee ennusteita tai luokittelee asioita.

Miksi se on tärkeää?

→ Malli on itse tekoälyn "äly". Sen rakenne ja koko vaikuttavat siihen, **kuinka hyvin se ymmärtää kysymyksiä**, kuinka monimutkaisia tehtäviä se voi hoitaa ja kuinka nopeasti se toimii.

3. Tekoälyn käyttäjän taidot

Tarkoittavat käyttäjän **kykyä esittää kysymyksiä tai tehtäviä oikein**, ymmärtää tekoälyn rajoitteita ja tulkita sen vastauksia kriittisesti.

Miksi se on tärkeää?

→ Vaikka tekoäly olisi kuinka hyvä, **sen hyödyllisyys riippuu siitä, miten ihminen osaa käyttää sitä**. Hyvä käyttäjä osaa kysyä täsmällisesti, tunnistaa virheet ja hyödyntää tekoälyä tehokkaasti.

Yhteenveto:

Hyvä tekoäly syntyy kolmesta tekijästä:

1 Laadukkaasta harjoittelutiedosta (mitä se oppii),

2 Toimivasta mallista (miten se ajattelee), ja

3 Taitavasta käyttäjästä (miten sitä käytetään).

Kaikki kolme ovat välttämättömiä, jotta tekoäly olisi **luotettava ja hyödyllinen**.

Haluatko, että teen tästä yksinkertaisen visuaalisen kaavion?

II Luku; Kevään 2020 ylioppilaskirjoituksien historian kysymykset

Sinä sanoit: 1. Ihmiskunnan historian käännekohtia 20 p. Usein väitetään, että neoliittinen vallankumous ja teollinen vallankumous ovat olleet merkittävimpiä käännekohtia ihmiskunnan historiassa. Pohdi, miten tätä väittämää voidaan perustella.

ChatGPT sanoi: Väittämää, jonka mukaan **neoliittinen vallankumous** ja **teollinen vallankumous** ovat olleet merkittävimpiä käännekohtia ihmiskunnan historiassa, voidaan perustella monin tavoin. Molemmat mullistukset muuttivat perusteellisesti ihmisten elintapoja, yhteiskuntarakenteita ja suhdetta ympäristöönsä.

Neoliittinen vallankumous (n. 10 000 eaa.)

Kyseessä oli siirtymä metsästys- ja keräilytaloudesta maanviljelyyn ja karjanhoitoon.

Perustelut merkittävyydelle:

1. **Pysyvä asutus:** Ihmiset alkoivat asua paikallaan kylissä ja myöhemmin kaupungeissa. Tämä mahdollisti yhteiskuntien kasvun.
 2. **Ruokavarastot ja väestönkasvu:** Maanviljely mahdollisti ylijäämän tuottamisen, mikä johti väestön lisääntymiseen ja työnjaon kehittymiseen.
 3. **Yhteiskuntarakenteiden synty:** Syntyivät sosiaaliset hierarkiat, omaisuus, johtajat ja uskonnolliset instituutiot.
 4. **Sivilisaatioiden perusta:** Ensimmäiset suuret sivilisaatiot (esim. Mesopotamia, Egypti) eivät olisi syntyneet ilman maanviljelyn tuottamaa ruokaa ja järjestystä.
-

Teollinen vallankumous (n. 1700-luvun lopulta alkaen)

Kyseessä oli siirtymä käsityöpohjaisesta taloudesta koneellistettuun tuotantoon ja teollisuusyhteiskuntaan.

Perustelut merkittävyydelle:

1. **Tuotannon ja tehokkuuden kasvu:** Koneet mahdollistivat nopeamman ja suuremman mittakaavan tuotannon kuin koskaan ennen.
2. **Kaupungistuminen:** Ihmiset muuttivat maaseudulta tehtaisiin ja kaupunkeihin, mikä muutti elintapoja dramaattisesti.
3. **Uudet yhteiskuntaluokat:** Työväenluokka ja porvaristo nousivat keskeisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi.
4. **Tieteellinen ja teknologinen kehitys:** Vallankumous vauhditti myös koulutusta, lääketiedettä, liikennettä ja viestintää.
5. **Globaali vaikutus:** Teollistuminen muutti maailman taloudellisia ja poliittisia valtasuhteita, kolonialismi voimistui ja maailmantalous alkoi kehittyä nykyiseen suuntaansa.

Johtopäätös:

Molemmat vallankumoukset muuttivat ihmiskunnan kehityssuuntaa perusteellisesti. Neoliittinen vallankumous loi perustan sivilisaatioille ja järjestäytyneelle yhteiskunnalle, kun taas teollinen vallankumous aloitti modernin ajan, jossa teknologia, tehokkuus ja globalisaatio nousivat keskeisiksi. Siksi väitettä voidaan pitää hyvin perusteltuna.

Haluatko, että laadin tästä tiiviimmän esseemuotoisen vastauksen esimerkiksi koetilannetta varten?

Sinä sanoit: Ihmisten siirtyminen maanviljelyyn metsästys- ja keräilijäkulttuureista mahdollisti myös taloudellisen erikoistumisen maanviljelijän, käsityöläisen, kauppiaan, pappien, sotilaiden ja vallanpitäjien rooleihin.

ChatGPT sanoi: Tuo huomio on erittäin tärkeä ja osuva – taloudellinen erikoistuminen oli yksi neoliittisen vallankumouksen merkittävimmistä seurauksista.

Kun ruokaa alettiin tuottaa ylijäämänä, kaikkien ei enää tarvinnut osallistua ravinnon hankintaan. Tämä vapautti osan väestöstä muihin tehtäviin, kuten **käsityöhön, kauppaan, uskonnollisiin toimituksiin, hallintoon ja sotatoimiin**. Näin syntyivät yhteiskuntaluokat ja monimutkaisemmat yhteiskuntarakenteet.

Tähän perustuen voidaan kirjoittaa esimerkiksi seuraava lisäys aiempaan vastaukseen:

Taloudellinen erikoistuminen:

Neoliittinen vallankumous mahdollisti työnjaon, jossa ihmiset saattoivat keskittyä muihin tehtäviin kuin ruoan hankintaan. Näin syntyivät uusia ammatillisia rooleja, kuten käsityöläiset, papit, kauppiaat ja sotilaat. Tämä erikoistuminen oli tärkeää kulttuurisen ja teknologisen kehityksen kannalta, koska se loi edellytykset uusille keksinnöille, kaupalle ja hallinnon syntymiselle.

Haluatko, että koko vastaukseni muokataan esseemuotoon ja sisällytetään tämä huomio osaksi sitä?

Sinä sanoit: Teollinen vallankumous mahdollisti esimerkiksi hygieniatarvikkeiden, kuten saippuoiden, sekä lääkkeiden massatuotannon vähitellen, sekä niiden hintojen laskun suuremman tarjonnan ja matalampien tuotantokustannusten muodossa siten parantaen ihmisten elämänlaatua.

ChatGPT sanoi: Erinomainen lisäys! Teollinen vallankumous ei vaikuttanut vain tuotantoon ja talouteen, vaan myös **ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen**, mikä usein unohtuu pelkän koneellistumisen ja kaupungistumisen rinnalla.

Tuo huomiosi voidaan sisällyttää vastaukseen esimerkiksi näin:

Elämänlaadun paraneminen:

Teollinen vallankumous mahdollisti myös tuotteiden, kuten **hygieniatarvikkeiden (esimerkiksi saippuan) ja lääkkeiden**, massatuotannon. Suuremman tarjonnan ja tehokkaamman tuotannon ansiosta niiden hinnat laskivat, ja yhä useammalla oli mahdollisuus käyttää niitä. Tämä johti **parempaan hygieniaan ja terveyteen**, mikä vähensi sairauksia ja pidentti elinikää – erityisesti myöhemmillä teollistumisen vaiheilla.

Haluatko, että koko aiemmista osista koostetaan nyt valmis, esseemuotoinen vastaus, jossa nämä kaikki näkökulmat yhdistyvät selkeäksi kokonaisuudeksi?

Sinä sanoit: 2. Kansanmurhat historiassa 20 p. Yhdistyneet kansakunnat hyväksyi vuonna 1948 yleissopimuksen kansanmurhien ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi. Sopimuksessa kansanmurha eli joukkotuhonta määriteltiin teoksi, joka tähtää jonkin kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittämiseen täysin tai osittain esimerkiksi tappamalla ryhmän jäseniä tai huonontamalla ryhmän elinehtoja sillä tarkoituksella, että ryhmä häviäisi. Esimerkkinä kansanmurhista on juutalaisten tuhoaminen Euroopassa 1940-luvulla. Pohdi, miten kansanmurhille otolliset olosuhteet syntyvät ja miksi kansanmurhia ei ole aina saatu estettyä. Käytä pohdintasi tukena esimerkkejä 1900–2000-luvuilta.

ChatGPT sanoi: Kansanmurhille otolliset olosuhteet syntyvät usein yhteiskunnissa, joissa esiintyy voimakasta jakautumista eri ryhmien välillä, autoritaarista hallintoa, propagandaa, taloudellisia tai poliittisia kriisejä sekä vihan lietsontaa toista ryhmää kohtaan. Tällaisissa oloissa ihmisryhmä voidaan esittää vihollisena, syntipukkina tai uhkana kansalliselle yhtenäisyydelle tai turvallisuudelle. Kun hallinto kontrolloi tiedonvälitystä ja oikeusjärjestelmää, on helpompi toteuttaa järjestelmällistä väkivaltaa ilman, että kansalaiset tai kansainvälinen yhteisö reagoivat ajoissa.

Esimerkkinä voidaan mainita **natsien toteuttama juutalaisten kansanmurha (holokausti)** 1940-luvulla. Saksa oli kärsinyt ensimmäisessä maailmansodassa tappion, sen talous oli luhistunut, ja Weimarin tasavalta oli

Voiko tekoäly kirjoittaa historian ylioppilaskokeen? Entä mitä se kertoo ajastamme, jos voi?

Tässä ajankohtaisessa ja oivaltavassa teoksessa Petri Luosto tarkastelee tekoälyn; etenkin ChatGPT:n; kykyä vastata historian ylioppilaskokeiden kysymyksiin vuosilta 2020-2022. Kirja esittelee miten tekoäly suoriutuu monipuolisista ja vaativista tehtävistä, analysoi sen vahvuuksia ja rajoituksia, sekä pohtii mitä tämä tarkoittaa historian opetuksen ja oppimisen tulevaisuudelle.

Teos toimii käytännön oppaana lukiolaisille, jotka haluavat hyödyntää tekoälyä opiskelun tukena, mutta myös syvällisenä puheenvuorona siitä, millainen vallankumous tekoälyn käyttöönotto on ollut 2020-luvun alussa. Samalla se tarjoaa kiinnostavan katsauksen keskusteluun tiedon, opetuksen ja teknologian risteyskohdassa.

Teos tarjoaa ainutlaatuisen yhdistelmän käytännön harjoituksia, kriittistä pohdintaa ja tulevaisuuden pedagogiikan näkökulman. Se on hyödyllinen kumppani niin abiturienteille, opettajille kuin kaikille tekoälyn roolista opetuksessa kiinnostuneille. Ihmisen ja koneen vuoropuhelu ei ole kilpailu, vaan yhteispeli, joka voi viedä meidät pidemmälle kuin kumpikaan yksin pääsisi.

Tämä tiivistelmä on ChatGPT:n laatima.

